

*Гавриленко Катерина Миколаївна,
старший викладач Національного технічного
університету України «КПІ ім. І. Сікорського»*

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНІЙ МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Особливістю розвитку світового співтовариства на сучасному етапі є зближення країн і народів в економічній, політичній, освітній сферах, прагнення до спільного вирішення глобальних проблем в різних областях науки, культури, суспільства. Це висуває перед освітою завдання підготовки молоді до життя в полікультурному багатонаціональному просторі. Актуальними стають здатність і готовність майбутнього спеціаліста адаптуватися до нових ситуацій. У зв'язку з цим модернізація сучасної професійної освіти передбачає навчання адекватної комунікації іноземною мовою.

У багатьох програмах навчання іноземної мови і навчальних посібниках наведені матеріали країнознавчого, культурознавчого характеру, проте у наш час майбутній спеціаліст не обов'язково буде використовувати іноземну мову тільки при взаємодії з носієм відповідної іншомовної культури. Зокрема англійська мова як засіб міжнародної комунікації може бути використаний в процесі взаємодії з представниками різних народів і культур для встановлення контактів і вирішення ряду питань. Тому, в змісті навчання іноземним мовам слід включати матеріали, що охоплюють більш широкий спектр інформації про культури різних народів, що сприятиме підготовці спеціаліста, здатного до професійної міжкультурної комунікації не тільки з носіями мови, яка вивчається.

Метою навчання іноземній мові на сучасному етапі стає формування здатності і готовності студентів технічних спеціальностей до адекватної професійної взаємодії в ситуації міжкультурного спілкування на основі комунікативної та міжкультурної компетенцій. Для цього студента необхідно навчити використовувати мову в автентичних ситуаціях міжкультурного спілкування; пояснити і допомогти певною мірою зрозуміти чужий спосіб життя і поведінки.

У сучасних умовах процес навчання іноземним мовам відбувається в межах загальноприйнятої соціокультурної моделі навчання, яка розглядається як основа здійснення професійної міжкультурної комунікації, тобто спілкування мовних особистостей з різних лінгвокультурних середовищ. Тому студент повинен вміти не

тільки правильно формулювати думки, а й дотримуватися культурної норми, прийнятої у носіїв мови, що вивчається. Засвоюючи іноземну мову, студент має досягнути і зрозуміти іншу систему цінностей і життєвих орієнтирів, певною мірою інтегрувати її у власну картину світу. Метою навчання іноземним мовам стає формування такої мовної особистості, якій іноземна мова буде необхідна для спілкування в реальних ситуаціях і яка буде в змозі здійснювати ефективне спілкування з представниками інших культур. Процес навчання професійній міжкультурній комунікації повинен бути спрямований на прискорення соціалізації особистості. Соціально-культурна та лінгвокраїнознавча компетентності студента стануть в цьому випадку компонентами професійної, цілісної, гармонійно розвиненої, висококультурної творчої особистості.

Поставлені цілі й завдання міжкультурної комунікації викликали необхідність розробки цілої групи практичних методів, використання яких дозволяє зробити навчання професійній міжкультурній комунікації ефективним і цілеспрямованим. До них зокрема, належать інтерактивне моделювання, рольові ігри, методи самооцінки і симуляції.

Метод інтерактивного моделювання орієнтований на свідоме відтворення часто вживаних і тому повторюваних індивідуальних та групових ситуацій професійного міжкультурного спілкування. Інтелектуальна й емоційна енергія учасників процесу навчання направляється на аналіз і оцінку цих ситуацій. Спрощений світ інтерактивних моделей дозволяє учасникам краще, ніж в реальному середовищі, пізнати і засвоїти способи й типи стосунків професійного міжкультурного спілкування. Цінність методу інтерактивного моделювання є в тому, що він значно полегшує початок процесу навчання, оскільки створює більш природну обстановку для знайомства його учасників, організовує студентів для спільної діяльності; створює умови для розвитку більш відкритих стосунків учасників комунікації один з одним, змушує звертатися до минулого досвіду і через нього оцінювати практичні ситуації спілкування.

Метод рольових ігор характеризується виконанням учасниками ролей, які відтворюють часто повторювані ситуації професійного міжкультурного спілкування. Ці ролі знайомі студенту, проте зміщуються і видозмінюються при їх відтворенні та аналізі. Завдяки цьому відбувається сприйняття прихованих правил і стандартів, які лежать в основі норм і цінностей чужої культури і які закарбовуються в свідомості учасників навчання. Даний метод стимулює ігрове

співпереживання, завдяки чому глибше пізнаються інтереси взаємодіючих сторін, їх форми поведінки, розвивається здатність до сприйняття норм і цінностей чужої культури.

Метод самооцінки полягає у виділенні певних типів поведінки під час міжкультурного спілкування і розгляді їх під відповідним кутом зору. Його мета досягається через опитування студентів, структуровані спостереження і тести. Отримані результати є темами для аналітичних дискусій і обговорень про типи міжкультурної поведінки і її впливи на професійне міжкультурне спілкування.

Метод симуляції реалізується шляхом штучного створення конкретних ситуацій професійного міжкультурного спілкування та прогнозування його можливих варіантів і результатів з різних точок зору. Ці ситуації, як правило, є узагальненим досвідом професійного міжкультурного спілкування всіх учасників процесу навчання.

Розглянуті методи дають можливість порівнювати дві або більше культури, акцентувати увагу студентів як на загальних труднощах процесу професійної комунікації, так і на окремих випадках міжкультурного спілкування. Використання даних методів в процесі навчання професійної міжкультурної комунікації дозволяє підготувати представників різних культур до ефективних професійних контактів, навчити їх розуміти своїх партнерів по комунікації і домагатися поставлених цілей і результатів.

Список використаних джерел

1. Завалевська О. В. Інтерактивні методи формування професійного самоусвідомлення майбутніх фахівців вищих технічних навчальних закладів / О. В. Завалевська // Наука і освіта : зб. наук, праць. – 2009. – №7. – С. 68-72.
2. Кручинина Г. А. Реализация компетентностного подхода в профессионально-иноязычной подготовке студентов инженерно-строительных специальностей. / Г. А. Кручинина, Н В. Патяева // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. – 2008. – № 2. – С. 17-26.